

B 1558/44

A decorative border of intricate floral and scrollwork patterns surrounds the central text. The border is composed of four corner pieces and four side pieces, all featuring detailed designs of leaves, flowers, and swirling lines.

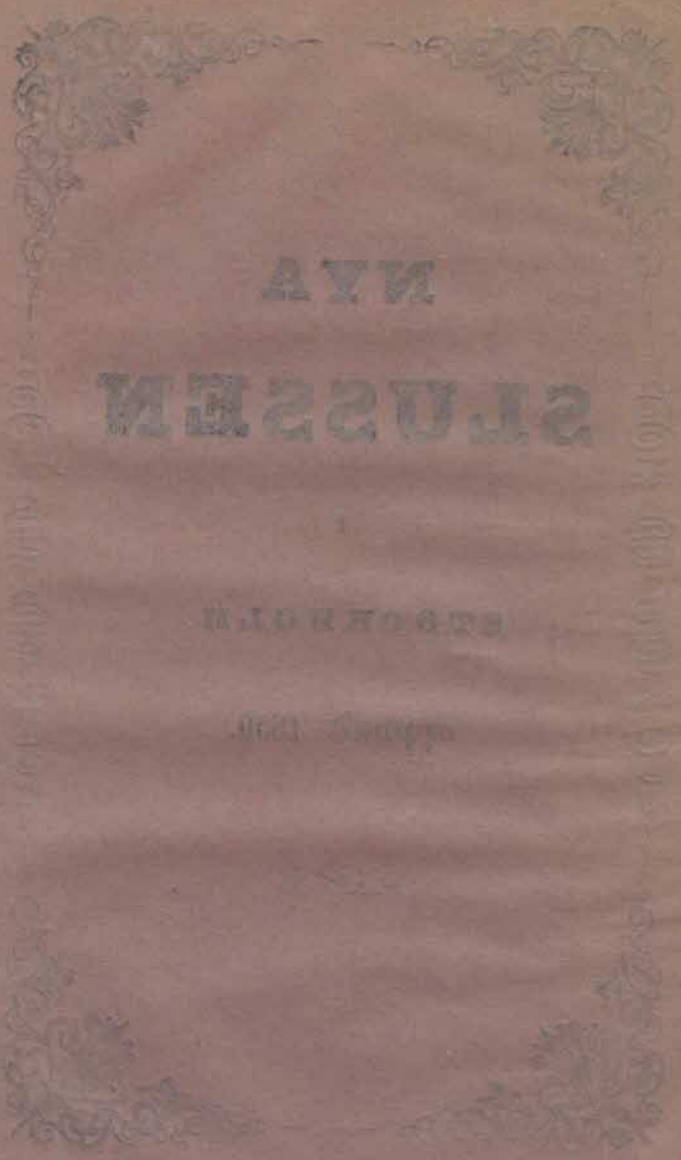
NYA
SLUSSEN

I

STOCKHOLM,

öppnad 1850.

ИУА

СТАУСАИ

ИСТОРИЯ

1881

3

STOCKSUND

OCH

NYA SLUSSEN

I

HUFVUDSTADEN.

AF

G. SWEDERUS.

STOCKHOLM.

TRYCKT HOS N. MARCUS, 1850.

Lilla Nygatan, N:o 19.

STOCKHOLM

NYA SÖNDERS

HUTVÄRDAREN

STOCKHOLM

STOCKHOLM
NYA SÖNDERS
HUTVÄRDAREN

I.

STOCKSUND.

Ett nytt verk har uppstått i Sveriges hufvudstad; det är väl icke ett af verdens underverk, (emedan ingenting i vår tid är underverk), men likväl ett verk, som väl är värdigt samtidens beundran, och som också sannolikt skall tillvinna sig beundran af ett sednare slägte. Det är den nya Slussbyggnaden, öppnad till genomfart år 1850.

Det är icke olämpligt att här påminna sig hvad Stockholm och dess närmaste omgifning i fordom-tima varit. Dunkla, och till en del stridiga, sägner berättar oss derom följande.

Vid östra ändan af Mälaren låg fordom en holme, såsom nu. Den hette *Stockholmen*, antingen uppkallad efter sundet *Stocksund*, eller sjelf gifvande namn åt detta. Vi lemna oafgjordt om anledningen till dessa namn varit en mängd af nedslagna stockar, ämnade såsom stängsel mot krigiska försök under vikingatid och vikinga-sedvänjor, eller om namnet

blifvit, med fördubblad betydelse, sammansatt af och från tvänne språk, hvarvid det ena, det Slavonska *stock*, utgör namnet på ett *sund* eller ett smalare vattendrag emellan tvänne större vatten. Så mycket återstår emedlertid af stället ursprungliga form, att en ö och två sund eller korta strömmar utgöra den yttre karakteren af hufvudstadens läge. Men både ön och dessa strömmar äro i vår tid mycket olika hvad de fordom varit. Vattnen intaga icke samma platser som förr, och ön är måhända dubbelt så stor som den var fordom. Natur-hvålfningar hafva föga medverkat till dessa förändringar, det är blott människohanden som åstadkommit dem; det var idoghetens behof af utrymme, farhågans behof af trygghet, som föranlåtit de skedda förändringarne måhända både under vår ljusare historia och vår sagotid.

Mälarens utlopp vid Stockholmens nordliga sida var fordom flerfaldiga gånger bredare än i vår tid; det var tillika deladt (såsom ännu i dag) i tre serskilda strömmar; den största bland dessa flöt närmast till holmen, och begränsades i en sednare tid (sexhundra år tillbaka) utaf de murar, med hvilka stadens grundläggare sökte befästa både holmens och Mälarens och det egentliga Sveriges, Svearikes, trygghet mot plundrande fiender. Denna ström har, i en långt sednare tid, blifvit förträngd

af utfyllningar, sedermera tillkomna för att utgöra den stora platsen framför slottets norra långsida, den plats åt hvilken man gifvit namn utaf Mynttorget. I samma mån aflägsnades vattnet som förut sköljde murarne af konungaborgen och dess förskansningar, och det återstod derefter endast den lilla gren af floden, som nu, öfverbyggd i vester af en kort järnbrygga, och mot öster af ett enda hvalf af Norrbro, utgör skilnaden mellan den af ålder benämnda Helgeandsholmen och den egentliga, nu så kallade *staden*. En liten, nu alldeles öfverbyggd gren, af floden, genomskar den trakt som nu med ett gemensamt namn kallas Helgeandsholmen, ett namn som i gamla tiden var förbehållet endast den södra sidan med derå grundlagda Helgeandshus eller hospital, hvaremot den norra delen fordom kallades Bryggeri-holmen eller lilla Stockholmen. Egentligen var Helgeandsholmen den ursprungliga stora Stockholmen, ehuru namnet, i Birger Jarls tid, öfvergick på Agnesit eller den nya stadens grund. Utanför Bryggeri-holmen var ett större vatten, hvars bredd måhända var dubbelt så stor som bredden af den nu mellan huggna granitmurar sammanträngda *Norrström*. Ända till platsen för Gustaf II Adolfs staty, på det torg hvaråt man lemnat minnet af hans namn, gick vattnet i fordnå tider; och med en tvärbrant stupning sänkte sig, på

den tiden, den numera försvunna sandåsen Brunkeberg, ned i vattnet. Flera fot under grunden till Gustaf Adolf-monumentets fotställning, och på norra sidan af densamma, fann man, på 1790-talet, en eldstad, som tydligen legat invid vattenkanten; den öfriga, södra, delen af det nuvarande torget, har mennisko-arbetet utfyllt i bredd och höjd; och Norrström har i samma mån blifvit smalare. En ännu mindre holme, "Barkareholmen", motsvaras troligtvis af den nuvarande "Strömparterren".

Hela utkretsen af Stockholmen — båda Nygatorna, Munkbron, Munkbrogatan, Kornhamn, Skeppsbron, Mynttorget jemte trakten af Rådhuset och det nya Cellfängelset — har man utfyllt. De historiska bevisen derföre äro, att man vid grundgräfningar funnit, t. ex. vid stora (öfre) Nygatan, en båt med mast, på flere fots djup under den nuvarande jordytan, (liksom man vid gräfningen till mindre Theaterns grund, äfvenledes funnit en försjunken båt, som i bottnen af den dåvarande Näckströmmen slutat sina sjöfärder, och der, nu för tiden, åtminstone tio fot högt jordlager finnes ofvanom Norrströms närmaste yta). Vid gräfning till grunden för nya cellfängelset har man funnit tre eller fyra Duc d'Alber, måhända äldre i anläggning än sjelfva deras benämning.

Dessa bevis äro de säkraste; men historiska

meddelanden sluta sig till dessa bevis, och gifva oss, i förening med de förra, den öfvertygelsen, att Stockholms stads egentliga kärna, eller Stockholmen, fordom var inskränkt till den sandås som, afskuren af de norra strömvattnen, åter höjt sig på holmen och der, på sin högsta punkt, erbjöd en grund åt Birger Jarls för sin tid så väldiga fäste, och på sednare tider en plats åt en af Europas skönaste konungaborgar. Vidare var denna sandås, på dess båda slutningar åt nordost och sydvest, en säker grund för de murar, som omslöto staden. Dermed var Stockholm, under dess första historiska ålder, fulldanadt till storlek och form, och föga obegagnad jordrymd, utanför murarna, fanns då; det blef sednare tiders arbeten förbehållet att dana en ny omkrets, och derefter blef staden också delad i kvarter "innan och utan" muren.

På sydöstra sidan, den, hvars beskaffenhet vore viktigast att utröna för att allsidigare fatta vårt förevarande ämne om slussbyggnaden, äro förändringarne, mot fordom, kauhända större än på någon annan del af Stockholmen. Det är svårare att utreda hvilken form förut här fanns innan människans ihärdiga åtgärder ändrade naturens skapelser på stället. Sagotiden och den äldre och dunklare historien hafva lemnat oss uppgifter om denna

trakt, men klarhet har man icke derigenom vunnit, och måhända har mer än *en* bland de gamla uppgifterne vilseledt sednare forskare, och vållat missledda föreställningar om beskaffenheten af denna trakt.

Det äldsta skrifna historiska minnet har Sturleson förvarat oss i Ynglinga-sagan om Agne: "Dags son hette Agne, som blef konung efter Dag. "Han var en rik och berömlig man, en väldig strids- "hjelte och ganska förträfflig i allting. Det hände "sig, en sommar, att Agne drog med sitt härfolk "till Finland, gick der i land och härjade. Då "församlade Finnarne en stor hop krigsfolk och "drogo emot honom i strid; deras höfding hette "Froste. Efter ett hårdt fäktande fick konung "Agne seger, men Froste blef ihjälslagen och en "stor del af hans folk med honom. Derefter drog "konung Agne med sin krigshär vidt omkring i "Finland, lade det under sig, och bekom der ett "mycket stort byte. Han förde bort med sig Fro- "stes dotter, som het *Skialf*, tillika med hennes "broder, *Loge*. Och när han kom östan ifrån Fin- "land, seglade han till *Stocksund* och satte sina "tjäll (sina tält) *sunnanföre* vid sjökanten. Der var "den tiden mycken skog. Konung Agne hade då "guldkedjan, som konung Wisbur egde tillföre. "Konung Agne tog *Skialf* till hustru; hon bad ho-

"nom göra graföl efter hennes fader. Då bød han
 "till sig många rika och förnäma män, och gjorde
 "ett stort gästabad. Han var blefven mycket namn-
 "kunnig af denna resan; och vankades der många
 "och starka drycker; och när konung Agne blef
 "drucken, bad Skialf honom förvara väl den guld-
 "kedjan, som han hade på halsen. Då tog han
 "guldkedjan och band henne fast om sin hals,
 "förrän han gick att sofva. Men konungens land-
 "tjäll stod nära intill skogen, och ett högt träd öf-
 "ver tjället, som skulle afhålla solens hetta. När
 "konung Agne var kommen i sömn, tog Skialf ett
 "tjockt snöre, och gjorde det fast under kedjan,
 "men hennes män slogo tältstängerne omkull, och
 "kastade snöreslyckan upp öfver trädets grenar;
 "drogo sedan konungen upp i luften med detta
 "snöre, så att han hängde högst uppe vid grenar-
 "ne, hvaraf han dödde. Men Skialf och hennes
 "män lupo sedan till skeppen och rodde bort.
 "Konung Agne blef bränd dersammastädes, hvilken
 "ort sedan kallades Agnafir, på östra sidan af stran-
 "den ("a austanverdum taurnom"), vester från
 "Stocksund."

Dessa, ur Ynglinga-sagan lånade ord, äro icke
 tydliga; de hafva, med någon sannolikhet, blifvit
 förklarade så, att Agne haft sitt tält och sitt olycks-
 öde på Riddareholmen, eller på någon punkt af

södra långsidan af Stockholmen, ”vester ifrån Stocksund.”

Tiden då händelsen tilldrog sig, uppgifves så olika efter olika tolkningsgissningar, att man sagt år 192 till 350 efter Christi födelse.

Orden ”vester ifrån Stocksund” innefatta mycken anledning till förvillelse, och äro alltför oklara när man med Stocksund vill förstå den nuvarande *Norrström*. Det är deremot lätt begripligt om man med Stocksund menar *södra* strömmen. Denna föreställning har likväl icke ingått i de vanliga förklaringarne. Man har allmänt ansett den landtunga, som, ehuru afskuren af en ström och en kanal, dock utgör ett åtminstone undervattens-samband mellan Stockholmen och *Söder*, vara ursprunglig, af naturen danad, och först af Olof Haraldsson genomgräfd, när han ville, med sina skepp, undgå Olof Skötkonungs här och öfriga försvarsstyrka, som låg vid det tillspärrade Stocksund. Sådant innebär en osannolikhet i sig sjelf, ty Olof Haraldsson skulle först passera Kedjeskär, och skulle nödvändigt derifrån ses, i fall han velat draga sig ned åt det näs, hvilket man antager skulle hafva utgjort Mälarens gräns i sydost. Men om han hunnit förbi Kedjeskär, kunde han ju icke genast komma igenom näset; han skulle hafva gräft sig igenom, och dertill fordrades tid, så lång tid att hans

arbete ofelbart bordt kunna förhindras af den till strid beredde Olof Skötikonung. Också har man med mera skäl velat gissa på en genomgräfning vid Södertelje, der ett igenvalladt vattendrag, år 1780, vid en ovanlig vårfloed, med lätthet åter upptogs blott för att afleda vatten ur Mälaren, hvilket aflopp sedermera utgjorde linien för den i vår tid derstädes utförda kanalgräfningen.

Det återstår att åt den, mellan staden och Södermalm flytande, strömmen, tillämpa det gamla namnet *Stocksund*. *Derifrån* låg Agnefit i vester, på samma gång som olycksstället låg sunnanföre på ön der han gick i land. Var det nu Riddareholmen, der han uppslog sitt tält, så skulle det varit i grannskapet af det nuvarande Hebbeska huset, för att kunna sägas hafva skett på östra *törnen* (eller land-udden).

Att Stocksund, (när vi dermed mena *söder*-ström) från början, och af naturen, varit öppet, i motsats till våra historiska förklaringar, har Chefen för den nu nyss färdiga slussbyggnaden, Öfverste Eriks-son, trott sig hafva insett af dervarande grundens beskaffenhet, så vidt han hittills varit i tillfälle att undersöka den. Det är nämligen ingen ringa upplysning vi vunnit genom kanalgräfningen för den nya slussen. Ända till 22 fots djup under vattenytan har man icke funnit en enda punkt med ett naturligen

danadt jordlager, utan har hela sträckan från Mälaren till Saltsjön, öfverallt på nyssnämnde djup, bestått af *fyllning*. Murbruk, tegelstens-skärfvor, glasbitar, jernskrot, mynt- och förrostade vapendelar, hafva träffats på hela sträckan, äfvensom på nedersta djupet. Till och med kanonkulor har man der funnit, ehuru på ett mindre djup, och der blandade med murdelar, hvaraf man hemtat den gissningen att dessa kommit tillfälligtvis vid någon af Stockholms utståndna belägringar, och att murdelarne, hvilka egentligen blott anträffades midtför Jerntorgsgatan, varit lemningar af ett der fordom uppbyggt torn, såsom fortsättning af försvarsverket, hvilket först icke sträckt sig längre än till Jerntorget, der Öster- och Vesterlånggatorna, nu, såsom fordom, öfvergå i hvarandra, och der stadsmuren utomkring båda utgjorde en skarp böjning. En vink om den ifrågavarande landtungans tillkomst finnes också sannolikt i förbudet af år 1636, att anlägga byggnader "*på dammen!*"

Skulle *här* varit ett näs, det Olof Haraldson genomgräft, så skulle det visserligen icke skett till ett djup af några och tjugu fot, ty dertill hade han hvarken behof för den tidens små farkoster, ej heller den tekniska skicklighet som för ett så betydligt företag varit erforderlig. Härtill kommer att vattnet, på båda sidor om den nya slussen, således

både i Mälaren och Saltsjön, tvärt utvisar ett djup af 60 fot, hvaraf det redan är temligen tydligt att vallen endast med konst blifvit formerad, ty en sådan jordbildning som ett så smalt näs med så brant afslutning emot tvänne temligen oroliga vatten, lärrer väl ingenstädes förekomma utaf naturen. Emedertid behöfves här icke denna slutledning, då sjelfva näsets inre beskaffenhet på det bestämdaste bevisar att det åtminstone på hela den undersökta sträckan är danadt af människohand, och att således åtminstone här varit en öppen och djup segelled. Också påträffades en ganska ymnig pålning i botten af det grädda stycket. — Huruvida de öfriga delarne af näset hafva samma beskaffenhet som det nu genomgrädda och genomletade, kommer att visa sig under det fortsatta arbetet med den återstående trakten af den lilla genomskurna holmen, hvarvid man kan vara viss att den man, som genom sin uppmärksamhet kommit i tillfälle att beriktiga våra åsigter såsom här är meddeladt, icke underlåter att lemna oss ytterligare kunskap om detta omtvistade ställe. Vi tillåta oss likväl upprepa hurusom den redan vunna upplysningen är tillräcklig att förkasta uppgiften om att här ifrån början varit ett bestämdt sammanhang emellan *Söder* och staden, samt om att Olof Haraldson behöft gräfvat sig igenom; och vi måste anse oss öfvertygade att Mälaren här haft sitt rätta

och största utlopp, äfvensom vi slutligen kunna åtminstone hafva skäl till den förmodan att detta ställe var det egentliga *Stocksund*.

II.

STOCKHOLMS ANLÄGGANDE.

Förnyade fiendliga vikingatåg ini Mälaren hade uppkallat omtanken att för framtiden förekomma den ständiga oro och den plötsliga ofred som af dem voro följder. Längre hade man sökt hjälp uti enstaka skyddsmedel. Man hade vårdkasar på bergen. — Vårby eller Vårdby och Vårdsätra voro slutpunkterna på signalkedjan mellan Stockholm och Upsala; men vaksamheten var icke nog såsom skyddsvärn; man hastade visserligen genast till vapnen så snart man såg eldstecknet på himmelen, men striden var likväl också på samma gång gifven, dock icke lika säkert framgången och segren. Enstaka boningar på den vidsträckta insjöns oräkneliga stränder utsattes för härjningarna, och slutligen föll kristenhetens redan då frejdade hem uti nordens, det rika Sigtuna, ett offer för fiendernas raseri, som aldrig mättades af annat än anblicken af brända bottenarne på välståndets och rikedomens fordnar hem.

Det var år 1187 som Sigtuna undergick den förstörelse hvaraf temligen storartade ruiner ännu, efter sju sednare förflutna århundraden, kvarstå, till minne af händelser dem en af våra största Svenska män uppfattat till hela deras förfärliga betydelse och fördenskuld beslöt att *för all framtid förebygga*. Och så byggde han Stockholm.

Redan denna tanka och dess utförande är nog att stämpla honom till en stor man. Måhända förstod icke hans samtid att bedöma huru mycket låg för framtiden gömdt i hans uppsåt; efterföljande sekler hafva lärt oss hela betydelsen deraf, och ända sedan Birger Jarls anläggning har aldrig mer en fiendes köl varit sköljd af Mälarens vågor. Vid stranden af Stocksundet lade han sitt fäste; i sex århundraden har detta fäste redan hittills betryggat folkländerna; vi hoppas, att det ännu i oräkneliga sekler skall utgöra samma kraftiga värn emot yttre våld, ett vexande värn för odling och välstånd.

Vid *Stocksund* lade han sista tornet af sitt fäste. I Stocksund, på den sedermera utaf menniskohanden danade holmen har mer än *en* Stockholmsk Svensk ansett lämpligaste punkten för fotställningen till den ärestod som ett tacksamt fädernesland, ej blott en tacksam hufvudstad, velat uppresa åt hans minne. Der, har man trott, skulle Jarlens bild, tillika en sinnebildlig väldig utpost, talan-

de med fullaste historiska betydelse, erinra hvarje, den ene den andre aflösande samtid, att Sveriges hufvudstad är ett bålverk för Sveriges rike, erinra dem om den store försvarare som ännu i sitt verk oaf-låtligen fortfarande beskyddar fosterjorden.

Obebodd var icke Stockholmen då den förvandlades till plats för en hufvudstad. Den måste hafva lockat till sig mängen fördrifven invånare från det förstörda Sigtuna; men äfven långt förut, och långt in i hednaåldern, hade stället högst sannolikt varit bebodd; sjelfva namnet Agnefit, som det erhöi af Agnes död, bevisar detta, ty Fit betyder, enligt gamla vitsord, en fiskestrand. Det var således bebodd åtminstone af en sådan befolkning i fjerde seklet; men att äfven andra personer bodde der och i trakten, inhemtats af det anförda ur Ynglinga-sagan, ty eljest hade ju Agne icke der kunnat anställa sitt kungliga gästabad. Tre runstenar hafva blifvit funna på ön, till tecken att mer ansedda personer äfven i medeltiden funnits bosatte här. Dessa tre runstenar skola åtminstone förr hafva funnits: 1:o en i muren af vapenhuset i Ridderholmskyrkan; 2:o en i stenfoten till ett hus i hörnet af Käkbrinken och Prestgatan, ehuruval de, som skola vaka öfver ordningen i staden, tillåtit, att den blifvit öf-

verstruken med stenkolstjära m. m. och således tills vidare utplånad såsom minnesmärke; den tredje, som är ganska stor, sitter inmurad i det s. k Rathiska huset, i närmaste grannskapet af den nya slussen. Af alla dessa uppgifter finner man att Stockholmen varit bebodd redan ifrån ganska långt allägsna tider.

Men sedan stället blifvit omgifvet med murar — ett osvikligt skydd under tider, då krutet nänu icke fanns att tillgå såsom ett medel att grusa de fastaste byggnader — skulle staden inom dessa murar nödvändigt bli skyndsamt begagnad, uppfylld och bebyggd. Redan grannskapet af en sådan stad var lockande såsom säkerhet, och så salte man sig ned äfven utanför murarna, och det dröjde icke länge innan män grep sig an med att, från vattnets områden, tillvinna sig nya boningsplatser, och det var då som ön vexte genom utfyllnad vid dess stränder.

Det är nu temligen precis sexhundrade år sedan den store jarlen gjorde sin anläggning. Man vet icke bestämdt det åratal då första steget dertill blef taget, men hufvudsakliga första byggandet antager man hafva skett år 1255. (Fem år återstå innan det sjette seklet derefter fylles; en anledning att till den tiden hafva utfört det väckta förslaget om minnes- och ärestoden!)

III.

NYA SLUSSEN.

Segelfarten genom den del af strömmen, som vi kallat Stocksund, har varit obehindrad och utan tillhjälp af slussverk ända intill Johan III:s regering; fartygen framhjelptes, i hans tid, genom varpning, och afgifter för genomfarten erlades då till en del med titel af ersättning till magistraten "för vindbryggor, spel och trossar." Afgifter för blotta genomfarten erlades redan i Gustaf I:s tid.

Stockholms mest verksamme Öfverståthållare, Riksrådet *Clas Fleming*, lät anlägga Slussen år 1634. Den var då af träd, men blef, åtta år sednare, beklädd med holländskt tegel. Den tillät icke genomgång för större fartyg än sådana som gingo 5 fot.

År 1744 företogs en ombyggnad af denna sluss. Den store Polhem ombetroddes företaget, hvarvid han, i det upprättade kontraktet, försäkrade att hans son skulle kunna sluta arbetet ifall han sjelf, såsom kommen till hög ålder (af 83 år) icke skulle upplefva fullbordandet, men sonen ville deremot alldeles icke förbinda sig dertill. Storleken beräknades till 100 alnars längd, 32 fots bredd och 10 fots djup.

År 1745, då den gamla Slussbotten blef upptagen, på det slussen, genom muddring skulle få sitt bestämda djup, voro de ekebjelkar som, skiftes

"med furubjelkar, på $2\frac{1}{2}$ alnars djup under ordinarie
 "vattenhorizonten, i botten varit nedlagde vid pass
 "100 år, af samma hårdhet som frisk ek, men så
 "svarta som hade de legat någon tid i jern- och
 "vitriolvatten. Den holländska klinckerten hvarmed
 "murarne in i slussgrafven voro beklädde, var, i vat-
 "tengången upplöst och utfallen; men Roslags-sand-
 "stenen var behållen och utan skada. Uti en, un-
 "der vattubrynet, bakom de gamla slussmurarne
 "nedfylld hop af blött ler, upptogs en jernskyffel som
 "var alldeles oskadd och så blank som om den på
 "samma dag blifvit ditlagd, ehuru dess, ifrån denna ti-
 "dens bruk afvikande form, gaf tillkänna att den legat
 "der ifrån den tiden slussen blef byggd, nära
 "100 år." *)

Polhem d. ä. förestod utförandet ännu i sex
 eller sju år då han alled, såsom det berättas, hö-
 geligen qvald af arbetets svårighet som föranledde
 att man nödgades inkalla både Södertörns, Uplands
 och Roslagens allmoge att användas vid pumpnin-
 gen, som i hvarje minut måste kasta ut 200 åmar
 vatten; — också blef kostnaden för arbetet $3\frac{1}{2}$ ta
 guld, i vår tid motsvarande 336,000 R:dr B:co-sedlar.

Sonen Polhem hade, efter fadrens död, öfver-
 tagit arbetet, och bragt det till ett lyckligt slut;

*) Se: Vet. Akad. H. för år 1756. Vol. 17, sid. 15.

och det åstadkomna bibehöll sig temligen jemnt etthundra år. — Polhem lät, i ett serskildt rum, i den murade banken vid den så kallade Röda Slussen, inmura ett halft dussin pumpstockar af metall och af högst ovanliga dimensioner så att man med dem hvardera lyfte en vattenpelare af åtminstone tolf tums genomskärning. Han omnämde dem i en ingifven beskrifning, men då Slussen, omkring år 1810, undergick en reparation, hade man förgätit att taga kännedom af föregångarens åtgärder, hvarföre pumpstockarnes påträffande i muren betraktades endast såsom ett kostbart fynd för den metallmassa de innehöllo. Flere Paternoster-verk med ständigt ombytta uppsättningar pumpare, förmodade icke, vid den sist försökta reparationen, länsa slussen, och arbetet inskränktes fördenskuld slutligen till åstadkommande af en viss grad af brukbarhet.

Länge nog har man, i vår tid, funnit behöfvet af en ändring med genomfarten vid Söderström. Den Polhemska kanalens bristfällighet — efter hundra års förlopp — afvensom dess obetydligare djuplek och bredd, gjorde önskvärdt att få en ny slussanläggning; men saken var betänklig, och utförandet blef fördenskuld fördröjdt.

År 1841 hade man beslutit sig att ställa saken i verket. För att åstadkomma säkraste resulta-

tet och kunna påkalla fleres medverkan, eller ett val mellan olika planer, kungjordes en täflan; förslag med planer och beräkningar för anläggandet af en ny sluss borde ingifvas, och skulle, i gynnande fall, belönas med 200 dukater. Svar utblefvo likväl, och man såg sig nödsakad att, år 1843, framkalla ny täflan, mot en utfästad belöning af 500 dukater för den som till dåvarande kommittéen, inom den 1 Sept. 1844 inlemnade ett väl utarbetadt och fullständigt förslag med ritningar och kostnadsberäkningar till en ny genomfart genom Söderström i Stockholm, vare sig med eller utan sluss . . . önskande kommitterade dessutom att den som, efter fulländade undersökningar och öfver arbetet i dess helhet utarbetade förslag, ritningar och beräkningar, befunnas hugad att åtaga sig detsamma ledning eller ock verkställande i enlighet med upprättade planer, sådant hos kommitterade skulle tillkännagifva . . ."

Dimensionerne uppgåfvos till 12 fots djup på slusströskeln vid saltsjöns lägsta vattenhöjd, bredd 32 fot, och längden 150 fot mellan portarna.

Ett förslag afgafs af den sedermera vid arbetet antagna Öfvermekanikern.

Om Götha kanal icke skulle medfört andra fördelar, har den åtminstone varit värd mycket redan derigenom att den blef en praktisk läroanstalt

för storartade företag. Det svenska sinnet är synnerligen rikt, och den yttre naturens vrånghet öfvar det att uthålligt och fintligt bekämpa svårigheter. Mycket återstår likväl för att detta sinne skall kunna mäta sig med det motstånd som naturen i vissa fall sätter emot företagen; det fordras dervid en vetenskaplighet som ej allenast gjort sig hemmastadd med naturens lagar och krafter i allmänhet, utan också känner dessas inverkan i enskilda fall och förhållanden. En sådan vetenskaplighet vinnas i en skola sådan som Götha kanalarbetet var; och i denna skola uppvexte och mognade, bland andra svenska utmärktheter, *Nils Ericsson*, nuvarande Öfverste i mekaniska korpsen. Åt honom anförtrorde man också att bygga den nya slussen i Stockholm.

Från det vidsträcktare storverket, Nya Trollhätte-kanalen, der han bröt sin bana sjelfständigt på sidan om den store Polhems, kallades Öfv. Ericsson att uttänka och utföra det *mindre*, men ganska vigtiga, och genom lokal-svårigheter ganska ömtåliga, företaget med anläggningen af en ny sluss i Stockholms södra ström. Det var en serdeles utmärkelse af ödet att han ännu en gång efterträdde Polhem i dennes fordna arbete, äfven nu icke för att gå i hans fotspår, utan för att, med stödet af ett längre framlunnet tidevarfs insigter,

egendomligt och änyo arbeta för samma sak som den svenska mekanikens fader på sin tid bearbetat, och att, med dessa större insigter och tidens mognade erfarenhet, egendomligt och sjelfständigt utföra sitt arbete på ett sådant sätt, att det nya öfverträffar det gamla jemt så mycket som tidernes förmåga, och således lemna de både männen den obestridda äran att, hvar för sig, hafva utgjort sitt tidehvarfs största utmärkelse i deras väg.

Den punkt der den nya slussen skulle omläggas, har, liksom den gamla, en kinkig botten, och om Polhem, utan sednare tiders hjälpmedel kunde lyckas att åstadkomma det man fordrade, var det genom uppoffring af stora penningssummor på ett mindre arbete, ett verkligt slöseri med människokrafter och tid.

Om den äldrige Polhem af sin samtid hedrades med ett rättvist förtroende, kunde Öfv. Ericsson likaledes derpå grunda en vågsamhet, som utan detta förtroende icke kunnat bära lika goda frukter. Den *Direction*, som Kongl. Maj:t utnämnde för slussbyggnaden, bestod af några få, men för allmänt väl nitiske män. Öfverståhållaren, (först Baron Sprengtporten, sedermera Grefve Hamilton) Kabinettskammarherren Baron Wrede, Grosshandlarne And. Berg, och Er. Ad. Weber samt Handelsmannen, f. vice talmannen A. M.

Brink, voro ledamöter i denna Direction, jemte Öfvermekanikern, Öfverste Ericsson.

Den 12 Sept. 1846 uppgjordes öfverenskommelsen med den sistnämnde såsom verkets utförande Styresman. Det öfverlemnades åt honom att bestämma öfver arfoden, aflöningar och arbetsbeting, samt låta uppställa bokföringssättet. Alla utbetalningar och all kassaförvaltning förbehöll sig Öfvermekanikern att skola bestridas af en stadens tjänsteman, på det att hvarken Styresmannen sjelf eller arbetschefen, Majoren i mek. korpsen, Baron de Géer dermed måtte besväras.

Den aflöning som åt så väl Styresmannen som arbetschefen anslogs, var anständigt och värdigt tilltagen; serskildt blef öfverenskommet att Öfvermekanikern skulle erhålla ett honorarium af 10,000 R:dr B:co då arbetet vore färdigt, — hvartill beräknades att fem år skulle åtgå. Villkoren voro äfven i andra afseenden liberala, utvisande att Directionens tillit var obegränsad. Öfvermekanikern var nämligen icke bunden att ständigt närvara vid arbetet; han förklarades blott i helhet ansvarig för hela företaget. Genom detta förtroende kunde Öfv. Ericsson samtidigt besörja det stora företaget med Saima-kanalen i östra Finland, — ett arbete som, företaget i ett för vattenbyggnader vådligt klimat, (det högst i nordnen försökta ka-

nalarbete) jemte de öfrige storverken, kommer att föreviga minnet af denne mans gagnande och storartade verksamhet.

Sedan alla ritningar och planer ännu en gång blifvit till Öfvermekanikern, den 19 Sept. 1846, öfverlemnade att å nyo granskas, börjades arbetet i October samma år, med att nedrifva en stor, staden tillhörig, strömquarn, södra slagtarehuset och den bro som var byggd derutanföre. Hvarje okunnig betraktare, och ännu mera den som hade insigt i sådana byggnader som den nu påtänkta, såg med en viss tveksamhet det nya företaget på ett ställe, der man knappt kunde föreställa sig att det skulle så förändras som det sedermera lyckats att omskapa det. Alla byggnader stodo på pålar, strömmen var stark, bottnen ganska ojemn, så att på ena stället behöft påföras ända till öfver 20 fots fyllning, på ett annat en större jordhöjning genom muddring afföras, fördämning göras åt målaresidan, på den, 6 à 8 fot djupa gylltjan, under det att man hade emot sig ett djup af 60 fot på båda sidor, och en kvarblifvande stödningsvall på ena ändan af slussgrafven måste anläggas ned i bråddjupet.

Vi hafva förut nämnt att gräfningen utvisade hurusom hela bottnen, så långt gräfningen räckte, var ditförd genom föregående åtgärder, att grus och tegel och murstycken fyllde hela terrängen.

Sedan bottnen var en gång provisoriskt planerad genom gräfning och muddring hela 22 fot djupt under vattenytan, måste den förstärkas genom påning. Tvåtusende timmer af åtskillig längd ned-slogos; dessa skulle nu också med öfra ändan bringas att utgöra ett planum. Dervid förfor man på följande sätt:

Ett serskildt redskap uppfanns af Öfvermekanikern, för att med bekvämlighet och bestämdhet, under vatten, afskära stockarne till lika höjd, och dervid få afskärningen vinkelrät mot det kvarstående. Detta redskap utgör ett slags cirkulär-såg, nästan motsatsen mot det verktyg man eljest benämner med detta namn. När den vanliga cirkulär-sågen består af en i utkanten på vanligt sätt sågtandad skifva, utgjordes det här uppfunna redskapet af blotta tre, starka, sågtänder, fästade på insidan af en skifva eller rättare vid en cylinders basis, och hvilken cylinder fortsatt till en höjd af några fot, upptill hade ett kors af häfstänger, hvarmed den omvreds af fyra man. När cylindern ställdes öfver stockändan kunde man, med bestämdhet, åstadkomma dess verkan på hvarje önskad punkt af stockens höjd. Den punkt hvarpå sågtanden först verkade, förbyttes, vid redskapets kringvridning, till en cirkel omkring stocken. Så fortfor man att kringrida redskapet till dess att stocken

var afskuren parallelt med horizontal-planet. Under tiden var en man sysselsatt med att, förmedelst ett tåg, hålla de rörliga sågtänderne lagom tryckta inåt, så att de oupphörligt verkade, ehuru de samtidigt undanskurit träd framför sig i stocken. Denna uppfinning är, redan för sig, värd mycken uppmärksamhet, och har icke litet bidragit till det stora företagens lyckliga utgång, derigenom att man, med denna såg, lättare och säkrare än eljest kunde hafva skett, åstadkom jemnhet i grundplanet, som har den betydliga vidden af omkring 15,000 qvadratfot.

En sista operation tillades för att kontrollera planet; den bestod deruti att granitskärf, sönderslagen till grus, af något större finhet än sådant som begagnas till macadamiserings-grus, nedfylldes och nedstöttes emellan stockarne, och der en stockända möjligtvis kommit ned en half tum djupare än grannen, fylldes fördjupningen med detta grus, som slutligen tillklappades och justerades med en stor jernskifva med skaft, hvarå fotmått och tum voro utmärkte. Härigenom hade man nu åstadkommit det viktiga systemålet att få hela ytan fullkomligt jemn, — hvilket åter var ett nödvändigt vilkor för att slussen skulle komma att stå jemnt, icke på någon punkt hvila snedt, hvarigenom dess styrka eftertänkligen skulle kommit att lida.

Man måste härvid märka hurusom den stora byggnaden, som skulle komma att hvila på den förut beskrifna grunden, icke, såsom vid vanliga byggnader, skulle ditläggas en sten i sender, i hvilket fall det hela får sitt jemna tryck utan all serskild omtanka. Problemet skulle här lösas på det sättet att hela den färdiga slussen, med en bottenyta af nära 15,000 qvadratfot och ett innehåll af 300,000 kubikfot, samt en tyngd af 40,000 skeppund, skulle på en gång nedsättas på grunden; och emedan slussens undre yta var plan, måste sluss-grafvens botten-plan, på förhand genom samma beskaffenhet svara deremot, om olikartadt tryck, eller som här hade blifvit detsamma, en *brytning* skulle förekommas.

Vår uppgift att hela slussen skulle först byggas färdig, och sedan på en gång nedsänkas, behöfver en förklaring. Det är bekant att alla undervattens-byggnader läggas på träd, hvilket är möjligt därför att träd icke ruttnar under vatten. Man har dermed en lättad möjlighet att gifva byggnaden en säker form. För att använda detta sättet här, behöfde man likväl en ganska stor trädbyggnad att tjena till *plattform*, eller, såsom den också blifvit kallad, *Kasun*.

En kasun, så stor att den skulle innefatta hela slussen uti sig, blef serskildt anlagd. Den byggdes

uti en, enkom för ändamålet gräfd, docka, vid yttersta udden af Djurgården, invid dervarande kanal. Denna kasun gjordes så tät som ett fartyg, men med formen af en pråm. Den låg på sin stapelbädd såsom andra fartyg, men hade timmer af ofantliga dimensioner, och såg, på stället, vidunderlig ut, genom sin utomordentliga storlek, hvarigenom den öfvergick tre lineskepp, ehuru den icke hade fullt ett lineskepps höjd. Bjelkarne i densamma hade en sammanräknad längd af 18,000 alnar. Ungefär fyra tusende jernbultar af från 14 tums längd ända till 9 fot och 2 tum, samt 134 grofva vinkeljern, sammanhöllö denna jättebyggnad. Oaktadt sin storlek var den beräknad att i vattnet ligga blott $1\frac{1}{2}$ fot, och dockan var tilltagen derefter. Dess byggnad påbörjades i medlet af Maj år 1847, och blef färdig inom årets slut, men först den 2 Augusti år 1848 öppnades kommunikationen mellan Saltsjön och dockan, kasunen lyfte sig och låg efter beräkning 18 tum djupt i vattnet. Den bogserades af tvänne ångfartyg till den, på förut beskrifna sätt omsorgsfullt förberedda, slussgrafven, på hvars släta botten den skulle nedsättas. Ett fartyg af så ofantlig storlek, och som låg så lätt på vattnet, var likväl icke strax färdigt att sjunka; dertill behöfdes en stark last; en sådan ombesörjdes. Den egentliga slussmurningen före-

togs nu inuti sjelfva fartyget, men emedan året redan var temligen långt framlidet, kunde icke mycket af denna murning hinna fullbordas; den behöfliga tyngden ersattes med en stenlast, som förmedelst sex ifrigt sysselsatta svängkranar ilastades. Första nedsänkningen afstodnade vid fyra fots afstånd mellan kasunens botten och den planerade grunden. Denna sednare undersöktes nu åter, jemte platformens hela ställning till planet, hvar efter fartyget öfverlastades. Först vid 25,000 SkZ:s last öppnades en lucka på kasunens yttre vägg; vatten insläpptes och kasunen sänktes. När nu det befanns att han låg alldeles rätt, och icke behöfde vidare justering, uttappades vattnet och en ökad stenfyllning inlades för att praktiskt förvissa sig om att ingen sättning skulle komma i fråga, emedan den för framtiden icke skulle komma att bära större tyngd än de 40,000 SkZ som nu voro inlagda; den stod nu på sin plats — för att sannolikt aldrig mera få se dagen. Dermed var *grundläggningen* verkställd.

Förberedande beräkningen hade anslagit en ångmaschin för att hålla kasunen läns under arbetet; men denna sednares verkställighet befanns vara så lyckad att ångmaschin icke behöfde användas, utan blef, under hela arbetstiden, allt läckvatten endast genom handpumpar utlänsadt. Följaktligen

inbesparades också de 12,000 R:dr bko, som till inköpet af ångmaskinen varit anslagna.

Under fortsättningen af arbetet, år 1849, nedsänktes små kasuner, utomkring brofästena, med fyra fot höga plankväggar, för att skydda mur-arbetet för väta, som kunnat intränga från den omgifvande jordvallens sidor. Murningen af sjelfva slussbyggnaden inuti den stora kasunen måste företagas öfver hela sträckan på en gång, för att få tryckningen jemn, då dels den huggna stenen der inlades, dels den råa barlast-stenen borttogs hvartefter som arbetet fordrade.

Ända till 12 fots höjd öfver botten, d. v. s. till vattnets lägsta medelhöjd i Saltsjön, äro sidomurarna uppförde af huggen kalksten från Borghamns stenbrott vid foten af Omberg. Det öfriga öfver vatten alltid synliga, är af finhuggen granit, för att med säkerhet kunna motstå klimatets, isynnerhet den starka frostens, inverkan.

Emellan murarna och kasunens inre väggar äro ältväggar anbragte utaf god lera, för att skydda murar och murbruk från den skada, som i all framtid eljest möjligen, genom väta och frost ifrån tillgränsande terräng, kunnat föranledas, om denna ältbeklädnad icke funnes.

Det större mellanrum, som, efter kasunens nedsänkning, uppkommit emellan dess yttre sidor

och den, vid öfra ändan genomgräfd, samt vid nedra ändan genom fyllning tillskapade, lokalen, har, medelst noggrannt *sammanspettad* sandfyllning gjorts fullkomligt tät och oåtkomlig för det vatten, som vid Mälarens högre stånd öfver Saltsjön, i allmänhet genomsilar hela den omgifvande trakten. Serkildt omgifves kasunens botten af en spontpålning vid den ändan, som ligger åt Mälaren, samt på halva långsidorna, för att förekomma all vattenskärning under bottnen *).

Hela kostnaden för detta arbete var beräknadt till 422,000 R:dr bko.

Det har varit ganska vanligt att byggnadsföretag öfverskridit anslagen, äfvensom beräkningarne af tiden för deras verkställighet. Här har motsatsen, på ett för verkställaren hedrande sätt, inträffat. Kostnaden uppgår till omkring 100,000 Riksdaler riksgälds *under* den beräknade kostnadssumman. Tiden för verkställigheten har blifvit förkortad med en femtedel. Arbetet har blifvit färdigt på fyra år i stället för beräknade fem år.

Det är något märkvärdigt att läsa Öfvermekanikerns, till Direktionen afgifna, årliga Berättelser om arbetets fortgång. På samma sätt som i van-

---

*) De tekniska uppgifterna äro hemtade ur Stockholms Drätsel-Commissions Handlingar.

liga sådana Berättelser omsorg blifvit lagd på att antagligt förklara hvarföre kostnaderne stigit högre än påräknadt och försäkradt varit, samt hvarföre utförandet dröjt längre än man beräknat, har den verkställande här gjort sig möda med att förklara hvarföre det gått fortare och kostat mindre än man beräknat. Hvarje sådan Berättelse omtalar att en gynnande väderlek befordrat verkställigheten — liksom man icke under fyra års tid skulle kunnat få motgångar i den vägen att skylla på! Hvarje Berättelse upptager också lyckliga förhållanden med priserne för materialier, dem man lyckats erhålla till lägre belopp "än man i förslaget vågat påräkna." Sällsynta ursäkter! Sällsynt också fördenskull detta sätt att med hedrande nit motsvara ett gifvet förtroende!

Men detta förtroende bör måhända betraktas såsom en af grunderne för förklaringen af det anförda sällsynta resultatet. Det förtroende, som Direktionen för Nya Slussbyggnaden haft till den verkställande, har Direktionen också hos Konungen förordat, och följdén var att Kongl. Maj:t, i ett bref af år 1846 förklarade att ändringar vid utförandet — så vidt det icke verkade till förändring af hela planen, — finge göras utan att man deröfver inkomme med underdåniga förfrågningar, e-

huruväl alla ritningar redan erhållit kunglig stadfästelse.

Redan år 1849, om hösten, såg man ett finare stenskiift närmast vattenytan undangömma alla de svårigheter, som varit att öfvervinna derinunder; — yttrar sig Öfvermekanikern i en af sina sednaste Berättelser. Det är det enda sjelfberöm han tillåtit sig i dessa enkla uppsatser, hvilka mer än väl folka huruledes grundlighet är hos honom öfvervägande och utträngande skenet. Visst är, att om också sakkunnige, i det ifrågavarande arbetets historia, förstå uppskatta hela värdet af den insigt och den omsorg, hvarmed det blifvit gjort, skall dock den stora mängden aldrig deri se mer än ett yttre *prydligt* arbele. Och prydligt är det också verkligen, d. v. s. det har all denna solida skönhet, der hvarje form, inför den i saken invigde, uttalar sin ändamålsenlighet.

Två vindbryggor af jern, med ett synnerligt utseende af lätthet och elegans äro byggda öfver kanalen, hvardera utanför den slussport som är densamma närmast. Storhet och nåtthet stå här öfver allt bredvid hvarandra, och gifva det hela ett uttryck af hög värdighet, af fångslande skönhet.

Vår tid har ifrigt fäst sig vid den stora mängdens öde, och vid den behandling, det bemötande,

som denna mängd erfar vid dess beröring med den bildade. Frågade man en af arbetarne vid slussen huru det kommit sig att arbetet synbart af hvarje arbetare på sin punkt bedrefs med ifver, så erhöi man det svaret, att, när man ser sina för-
 män rättvisa, och att de unna arbetaren att förtjena något, så vill man visa sig redbar tillbaka. Detta svarets möjlighet är ingen obetydlig företeelse; det innefattar att rättvisan vid arbetets gäldande medför den största fördelen; det innefattar också, att om någon annan än byggnadens Öfvermekanikus författat årsberättelserne, så skulle han förmodligen, såsom en bland de hufvudsakligaste förklaringsgrunderne för arbetets oväntadt skyndsamma framgång uppgifvit *arbetarnes* nitiska medverkan vid utförandet, en medverkan som vunnits genom rättvisa i uppfattningen af deras anspråk. Arbetet kan här sägas hafva gått efter *mekanikens moral*. Vid all rörelseberäkning försöker mekanikern att, så mycket som möjligt, öfvervinna och aflägsna *frictionen*. Vanliga arbetsbetingande förstå icke denna regel; de ställa tvärtom arbetet på den *största möjliga friction*. Arbetarens interesse uttalas af dem såsom skiljdt ifrån den förläggandes interesse; arbetaren måste naturligtvis, i alla dessa fall, på samma sätt, uppfatta sin ställning; och hans önskan, såsom föranledd af hans förmodade fördel, hvälfver sig då kring bemödandet

att lemna så *litet* arbete som möjligt emot den inkomst han åtkommer. Det är den *moraliska frictionen vid arbetet*. Att aflägsna denna, upphäfva slitningar emellan viljorna, deri består, för hvarje förekommande fall, samtidens praktiska uppgift; och hvarochen som löser denna uppgift — genom sin egen rättskänsla — kan vara säker att hafva åstadkommit *mera* för sin egen fördel än genom att ha *velat* vara egennyttig.

Det är intet ringa resultat i *den* vinst af materialier, som ligger i den eröfrade människoviljan! Hvad är arbetet i sådant afseende annat än människovilja, omtanka? Ställ ut ett hundrade människor vid en slussgraf, eller hvilket annat arbete som helst, och gif förhållanderne mellan hvarje arbetares vilja och det stora systemålet en stridig riktning, så skall följden bli att icke större omtanka utaf hvarje person användes, än som är oundvikliga vilkoret för att skenet af ett åstadkommande bibehålles. Den hemliga strid, den bestämda motsättning och spänning som på detta sättet skapas inom arbetets andliga grund i människoviljan, gör en stor brist i både mängd och beskaffenhet af det som skall åstadkomas. *Ingen* kontroll kan fylla denna brist, som *smyger* sig fram, som tillochmed åsyftas med lömskhet, och som, genom det återverkande intrycket på

sinnet, sänker det moraliska värdet hos arbetaren — och hos principalen.

Att detta missförhållande till stor del undvikits, vid närvarande arbetsföretag, får tillskrifvas Chefens grundsats att skilja utbetalningarna från dem som förestodo arbetet, men deremot förbehålla sig rättigheten att anslå aflöningarne efter förtjenst. Dernäst måste en stor del af detta lyckliga resultat hedrande hemfalla på arbetschefen, Baron de Geer, hvars närmare granskning af arbetsprestationerne hos hvardera, måste ligga till grund för aflöningarnes bestämmande. Samfaldt hafva de verkat derhän att arbetaren kunde uttala det ärofulla lofordet: "vi måste gripa oss an allt hvad vi kunna, för *Herrarne* äro rättvisa emot oss." *)

Det vore önskligt att ingen betraktade dessa sista uppgifter såsom icke hörande till saken. De höra dit med fullaste fog, och huru undangömda dessa orsaker än må varit, undangömda äfven i Arbetsberättelserne, skola de här stå såsom en säkrare förklaring på arbetets lindrigare kostnad och hastigare fullbordan, än uppgiften om väderlekens gynnsamhet under hela fyra år. Det bör bli till

---

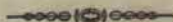
*) Ordagrannat svar af en bland arbetarne, då man betygade sin förundran öfver den trägenhet hvarmed kartan arbetade. Han hade likväl då icke beting.

ett väckande efterdöme, som för en framtid kan fästa arbetsförläggares uppmärksamhet på möjligheten, vissheten, att förskaffa sig den största relativa vinningen genom att bringa den verkställande arbetarens goda vilja på sin sida, och derigenom införa moralitet i arbetets inre grund, i stället för söndring och split.

Så står nu denna nya väg emellan rikets viktigaste inre vattenvägar och saltsjön, åstadkommen genom en förening af det djupaste förstånd, en mognad erfarenhet, kall beräkning, varmaste omsorg och nit, samt ett lika varmt upfattande af den moraliska grunden för människors samverkan vid företagen. Ingen olycka har afbrutit det jemnt och lifligt fortgående arbetet; ingen arbetare går med harmset sinne derifrån. En färg af sedlighet har hvilat öfver det hela, och, der hos dem som i framtiden draga vinning af detta storverk, en djupare tanka säger dem hvad menniskosnillet här uppbyggt, hvad medborgerlig frikostighet hos hufvudstadens målsmän velat, bekostat, låtit utföra — der skall också i en lång framtid erkänslan möta dem som åstadkommit detta arbete.

Från Mälarens otaliga vikar, från Hjelmaren, Wettern och andra vatten inom riket, skola — helst

en gång under kommande friare lagstiftning för sjöfart och handel — skepp flyta ut till aflägsna haf och åter hemföra der tillbytt rikedom som åter hos oss alstrar rikedom genom påkallande af nya produkter. Då skall den idoge tillverkaren och den idoge seglaren stundom erinra sig hvad rikets hufvudstad verkat för landets förkofran, hvad snillet uttänkt och redbarheten genomfört för efterkommandes nytta; och bredvid det historiska minnet af den store Jarlen, som för fienden täppte inloppet till våra inhemska vattenådror, skall en efterverld erkänsamt uttala namnet på den man, som öppnat dem för våra vänner och för Sveriges egna män då de med skatter återvända från fremmande länder.

Pris: 16 sk. b:ko.

